

АРХІТЕКТУРА БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

БУЛІНГ: АЛГОРИТМ РЕАГУВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ

Ключові зміни та протоколи дій згідно
з оновленим Порядком МОН (Наказ № 961)

Практичний посібник для керівників закладів освіти, педагогів та батьків

Фундаментальні принципи протидії насильству

Екосистема конфлікту: Анатомія учасників

КРИВДНИК

Учасник колективу,
який умисно вчинив
наси́льство щодо
іншого учасника.

**ПОСТРАЖДАЛА
ОСОБА**

Учасник колективу,
стосовно якого вчинено
наси́льство (чиї права
та інтереси порушено).

СВІДОК

Очевидець події або
особа, якій достовірно
відомі обставини
випадку наси́льства.

Хто такі учасники колективу? Це не лише учні (здобувачі освіти), а й працівники закладу та інші залучені до освітнього процесу особи.

Юридична формула булінгу

Ключовий критерій: Час та Частота

Насильство юридично вважається систематичним, якщо воно вчиняється **2 і більше разів протягом 12 місяців** (від першого випадку чи реєстрації повідомлення).

Матриця проявів насильства

ФІЗИЧНЕ

Ляпаси, стусани,
щипання,
кусання,
штовхання,
завдання ударів.

ПСИХОЛОГІЧНЕ

Словесні образи,
погрози,
приниження,
ізоляція, бойкот,
кібербулінг.

ЕКОНОМІЧНЕ

Позбавлення їжі
чи речей,
вимагання
грошей,
пошкодження
майна.

СЕКСУАЛЬНЕ

Небажані дотики,
жарти чи
прізвиська
інтимного
характеру,
поширення
фото/відео
сексуального
змісту.

Радар загроз: Маркери стану дитини

Наявність цих ознак вимагає невідкладної уваги, навіть без офіційної скарги.

Психоемоційні

- Замкнутість або різка тривожність. Депресивні стани та занижена самооцінка.
- Аутоагресія (самоушкодження) або суїцидальні прояви.

Поведінкові

- Різка зміна звичної поведінки. Ізоляція, уникнення спілкування.
- Відмова відвідувати заклад освіти. Невмотивована агресивність або напади люті.

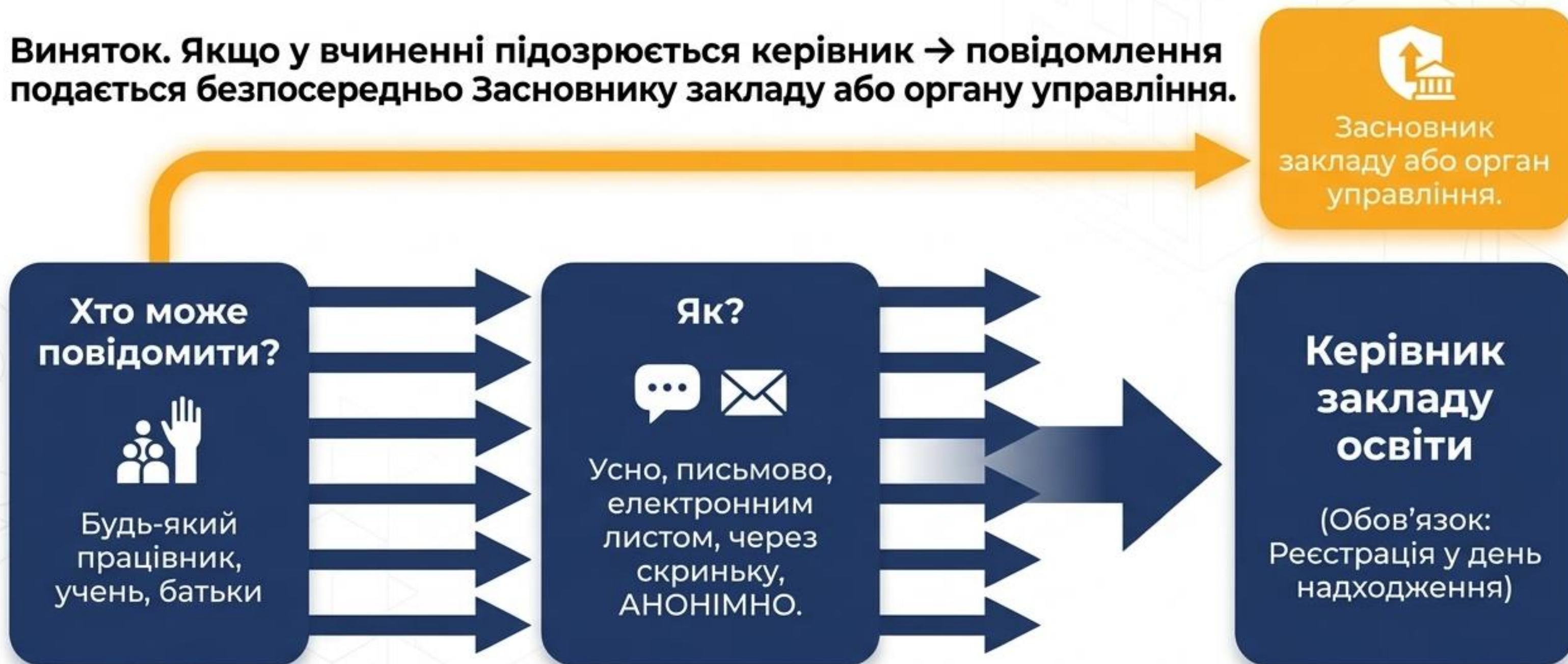

Фізичні

- Приховування травм та обставин їх отримання.
- Невмотивований біль (нудота, головний біль).
- Зіпсовані або зниклі речі.

Інфраструктура повідомлень: Маршрутизація сигналу

Виняток. Якщо у вчиненні підозрюється керівник → повідомлення подається безпосередньо Засновнику закладу або органу управління.

Протокол Першого Контакту: Дії працівника

Що робити педагогу, який безпосередньо виявив ознаки насильства?

1

ПРИПИНИТИ

Вжити невідкладних заходів для негайного припинення насильства.

2

ДОПОМОГТИ

Надати домедичну допомогу, викликати «Швидку» та Поліцію (за наявності травм чи загрози).

3

**ПОВІДОМИТИ
КЕРІВНИКА**

Негайно проінформувати директора закладу освіти.

4

**ПОВІДОМИТИ
БАТЬКІВ**

Зв'язатися з батьками як постраждалої дитини, так і кривдника.

Критичний таймлайн керівника закладу

НЕГАЙНО
(до 3 годин)

- Припинити насильство.
- Повідомити батьків (крім випадків, коли вони є кривдниками).
- Письмово повідомити Поліцію та Службу у справах дітей.

ПРОТЯГОМ
1 ДОБИ

- Офіційно розглянути та зареєструвати повідомлення.

ДО 3 РОБОЧИХ
ДНІВ

- Скликати засідання спеціальної Комісії з розгляду випадків насильства.

Мандат Комісії з розгляду випадків

Що робить Комісія?

Оцінює ризики та визначає заходи виховного впливу.

Забезпечує право дитини бути вислуханою (обов'язково за участю психолога та батьків).

Здійснює моніторинг ефективності вжитих заходів.

Критичне обмеження

НЕ ВСТАНОВЛЮЄ ЮРИДИЧНИЙ ФАКТ БУЛІНГУ.

Це виключна компетенція Суду.
Мета комісії — захист і корекція,
а не правосуддя.

Заходи виховного впливу: Двостороння стратегія

Мета — не покарання, а корекція поведінки та заборона подвійної травматизації.

Для Кривдника

Корекція деструктивних реакцій.
Проходження спеціальної програми (за рішенням суду або добровільно за згодою батьків).

Для Постраждалого та Свідків

Захист від повторної травматизації. Розробка заходів психологічної підтримки та право на соціально-психологічну реабілітацію.

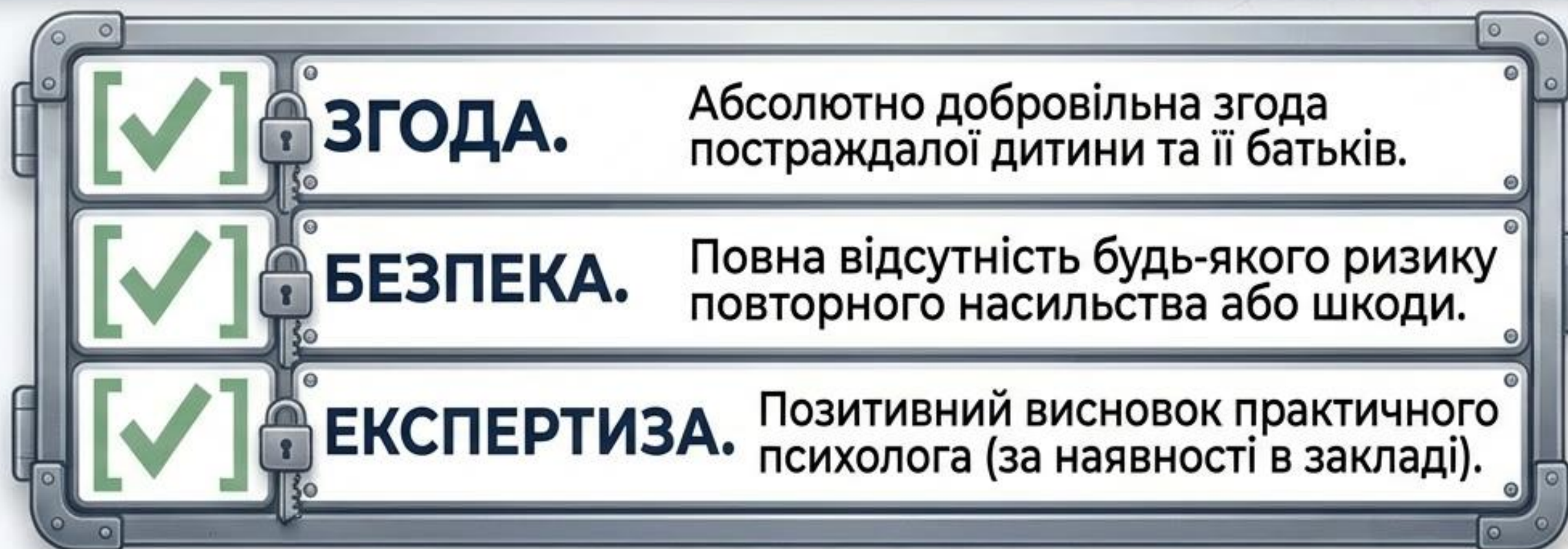

**Відновлення
безпеки**

**Хто реалізує? Психолог, соціальний педагог, педагоги,
за потреби — поліція та соцслужби.**

Жорсткий чеклист примирення сторін

Застосування заходів примирення **ДОПУСКАЄТЬСЯ ВИКЛЮЧНО** за наявності всіх трьох умов одночасно:

Недопустимо примушувати жертву до примирення задля швидкого закриття інциденту.

Системна превенція: Цикл безпеки

Архітектура безпеки починається з нас

Безпечне освітнє середовище — це не відсутність конфліктів, а наявність дієвих механізмів їх вирішення.

Безпечне середовище

Своєчасне
виявлення
маркерів

Чіткий
алгоритм
реагування

Підтримка
замість
стигматизації

**Не ігноруйте перші ознаки.
Кожне повідомлення має значення.**

Наказ МОН України № 1646
(в ред. Наказу № 961).
Повний текст документа.